

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
2908-13

meddelad i Stockholm den 3 juni 2014

KLAGANDE

Pensionsmyndigheten
Box 38190
100 64 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 15 februari 2013 i mål nr 7924-12, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Efterlevandepension

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens och förvaltningsrättens domar samt fastställer Pensionsmyndighetens beslut.

BAKGRUND

AA beviljades den 7 juli 1998 efterlevandepension i form av omställningspension och änkepension från och med juni 1998. Änkepensionen har betalats ut från och med juli 2004 då omställningspensionen upphörde.

Dok.Id 148738

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
2908-13

Pensionsmyndigheten omprövade den 5 juli 2011 beslutet från 1998 och beslöt att dra in änkepensionen från och med juli 2011. Som skäl för beslutet angavs att AA aldrig haft rätt till änkepension eftersom hon och hennes bortgångne make inte hade varit gifta i minst fem år före den 31 december 1989 och då inte heller haft barn tillsammans.

AA överklagade beslutet hos Förvaltningsrätten i Uppsala som fann att Pensionsmyndigheten inte haft rätt att dra in AAs änkepension. Genom den nu överklagade domen avslog Kammarrätten i Stockholm Pensionsmyndighetens överklagande.

YRKANDEN M.M.

Pensionsmyndigheten yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens dom och fastställa Pensionsmyndighetens beslut.

Pensionsmyndigheten anför bl.a. följande. Den änkepension som felaktigt utbetalats till AA fram till juli 2011 uppgår till ca 397 000 kr. Om beslutet inte kan omprövas kommer hon att sammanlagt ha erhållit ca 1 210 000 kr när änkepensionen upphör 2026. I ett avgörande från Försäkringsöverdomstolen (FÖD 1992:2) har ett belopp om 190 000 kr som felaktigt skulle ha utbetalats som änkepension ansetts utgöra synnerliga skäl för ändring av ett beslut. Det är oklart vilket belopp som i sig kan tänkas vara synnerliga skäl för omprövning enligt 113 kap. 31 § socialförsäkringsbalken. Det är vidare oklart om en tidslängd om 13 år innebär att det aldrig kan finnas synnerliga skäl för omprövning. En fråga som också uppkommer är om tiden i sig ska vara ensamt avgörande eller om beloppet och tidsfaktorn ska stå i viss relation till varandra.

AA anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. att det skulle få stora konsekvenser för hennes och hennes barns tillvaro om pensionen dras in.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Förutsättningarna för omprövning av beslut om bl.a. efterlevandepension regleras i 113 kap. socialförsäkringsbalken. En omprövning till den enskildes nackdel får enligt 29 § endast ske när det finns anledning till omprövning enligt 30 eller 31 §. Enligt 31 § punkt 1 får omprövning göras om beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om det finns andra synnerliga skäl. I förarbetena anges att dessa bestämmelser i allt väsentligt överensstämmer med vad som tidigare gällde enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (prop. 2008/09:200 s. 576 f. och 582).

I lagen om inkomstgrundad ålderspension reglerades omprövning på myndighetens initiativ genom en bestämmelse i 13 kap. 13 §. Denna bestämmelse var utformad på ett annat sätt än den tidigare gällande bestämmelsen om ändring av beslut i 20 kap. 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring. En nyhet var att kravet på synnerliga skäl för att ändra ett beslut till den enskildes nackdel inte längre förutsatte att två år förflutit sedan ett beslut meddelats. Av förarbetena framgår att det t.ex. kunde gälla situationer då ett beslut blivit fel på grund av felaktiga registeruppgifter eller på grund av att något systemfel medfört att uträkningar eller liknande blivit oriktiga (prop. 1997/98:151 s. 754).

I rättsfallet FÖD 1992:2 var frågan om synnerliga skäl förelåg enligt 20 kap. 10 a § lagen om allmän försäkring för ändring av ett felaktigt beslut om änkepension som en försäkringskassa hade fattat. Om beslutet inte hade kunnat ändras skulle det ha medfört felaktiga utbetalningar om totalt 190 000 kr. När kassan ändrade det felaktiga beslutet hade det gått drygt två år sedan beslutet om änkepension fattades. Med hänsyn framför allt till storleken av de pensionsförmåner som skulle ha utgått till den försäkrade om ändring inte skett ansåg försäkringsrätten att synnerliga skäl förelegat för kassan att ändra beslutet. Försäkringsöverdomstolen ändrade inte försäkringsrättens dom.

Frågan i målet är om Pensionsmyndigheten har haft rätt att ompröva ett beslut om änkepension till nackdel för enskild.

Av utredningen framgår att vid tiden för Pensionsmyndighetens omprövning hade 13 år förflutit sedan försäkringskassan beviljat AA änkepension och att denna hade betalats ut felaktigt under sju års tid. Om försäkringskassans beslut inte hade kunnat omprövas skulle änkepension ha kommit att utbetalas felaktigt i ytterligare femton år. Med hänsyn härtill och till storleken av det belopp som skulle ha utgått till AA om ändring inte skett får det därför – trots den tid som förflutit sedan det gynnande beslutet fattades – anses ha förelegat sådana synnerliga skäl som krävs för omprövning av försäkringskassans beslut. Överklagandet ska därför bifallas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Eskil Nord, Anita Saldén Enérus, Christer Silfverberg och Thomas Bull.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Naomi Zemack.